

Є. В. СЕРДЮК

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Визначено поняття правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють адміністративно-правове регулювання виборчих прав громадян України. Здійснено аналіз правового статусу Центральної виборчої комісії як провідного суб'єкта публічної адміністрації, що забезпечує виборчі права громадян України.

Ключові слова: правовий статус, суб'єкт публічної адміністрації, адміністративно-правове регулювання, виборчі права, центральна виборча комісія.

Определены понятия правового статуса субъектов публичной администрации, которые осуществляют административно-правовое регулирование избирательных прав граждан Украины. Осуществлен анализ правового статуса Центральной избирательной комиссии как ведущего субъекта публичной администрации, обеспечивающий избирательные права граждан Украины.

Ключевые слова: правовой статус, субъект публичной администрации, административно-правовое регулирование, избирательные права, центральная избирательная комиссия.

The concept of the legal status of subjects of public administration, performing administrative and legal regulation of electoral rights of citizens of Ukraine. The analysis of the legal status of the CEC as a leading subject of public administration that provides voting rights of citizens of Ukraine.

Key words: legal status, the subject of public administration, administrative regulation, voting rights, the central election commission.

Правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють адміністративно-правове регулювання виборчих прав громадян, тісно пов'язаний з гарантіями прав і свобод громадян України. Питанням адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють правове регулювання виборчих прав громадян, були присвячені роботи вітчизняних вчених: В. Авер'янова, Ю. Битяка, А. Георгіца, М. Ставнійчук, В. Шаповала, В. Долежана, М. Рябця, Т. Коломоєць, В. Колпакова, М. Кілика, А. Когута, В. Кравченка, О. Панкевича, В. Погорілка, А. Лавриновича, П. Любченка, В. Яворського та ін. Проте аналіз стану наукових досліджень свідчить, що зміст правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють адміністративно-правове регулювання виборчих прав громадян, потребує подальшого дослідження.

Зазначена проблема потребує подальшого теоретичного осмислення, систематизації та розробки на цій основі пропозицій, які повинні бути враховані у виборчому процесі.

В юридичній літературі під адміністративно-правовим статусом розуміють сукупність юридичних засобів, які характеризують місце та роль фізичної або юридичної особи в адміністративно-правових відносинах. Визначальними для аналізу адміністративно-правового статусу особи є такі юридичні інститути: 1) публічні суб'єктивні права та юридичні обов'язки; 2) правосуб'єктність особи; 3) адміністративна відповідальність; 4) у деяких випадках – дисциплінарна відповідальність посадових осіб публічної адміністрації. Детальніше спеціально

під адміністративно-правовим статусом фізичної особи розуміють сукупність встановлених законодавством України суб'єктивних публічних прав і юридичних обов'язків індивіда в сукупності з обсягом і характером його адміністративної правосуб'єктності та адміністративної відповідальності. За структурою адміністративно-правовий статус приватної фізичної особи складається з негативного статусу (це право фізичної особи на те, щоб влада не втручалася у сферу особистої свободи, відмежованої законом); позитивного статусу (обов'язок публічної адміністрації надавати визначені законодавством адміністративні сервісні послуги) та активного статусу (право громадянина бути єдиним джерелом влади та безпосередньо чи через обраних представників здійснювати її)¹.

Таким чином, відповідно до зазначеної класифікації виборчих прав громадян можна визначити, що адміністративно-правовий статус громадян України – це право кожного дієздатного повнолітнього громадянина України під час виборчих компаній, реалізовувати своє право обирати та бути обраним прямо або опосередковано, вступати у суспільні відносини з суб'єктами публічної адміністрації які здійснюють адміністративно-правове регулювання виборчих прав громадян.

Адміністративно-правовий статус органів виконавчої влади визначається як частина державного апарату, що має власну структуру та штат службовців і в межах установленної компетенції здійснює на основі законів їх виконання, від свого імені й за дорученням народу України підзаконне адміністративно-правове регулювання (державне управління) в галузях, сферах і секторах суспільних відносин².

Основними ознаками адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють адміністративно-правове регулювання виборчих прав громадян, є їхнє місце та роль у виборчому процесі окреслені певними правовими рамками, і визначається Конституцією України, іншими законами та підзаконними актами на підставі яких формується виборча політика, напрям правового регулювання цих відносин, адміністративно-правовий вплив суб'єктів публічної адміністрації для забезпечення проведення виборів, нагляд і контроль за виконанням законодавства необхідного для забезпечення процесу виборів. Наприклад, Верховна Рада як публічний, але законодавчий орган, бере участь у виборчому процесі шляхом вироблення стратегії і проведення виборів, створення їхніх правил, а органи, які є учасниками адміністративних правовідносин, виконують правозастосовчі функції, але разом вони є суб'єктами публічної адміністрації, які відповідають за виборчий процес³.

Провідним суб'єктом публічної адміністрації, яка забезпечує виборчі права громадян України, є Центральна виборча комісія. Відповідно до Закону України «Про Центральну виборчу комісію»⁴.

Центральна виборча комісія (ЦВК) є постійно діючим колегіальним державним органом, який діє на підставі Конституції України, цього та інших законів України і наділений повноваженнями щодо організації підготовки та проведення виборів Президента України, народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад і сільських, селищних, міських голів, всеукраїнського та місцевих референдумів у порядку та в межах, встановлених цим та іншими законами України. Комісія очолює систему виборчих комісій та комісій з референдуму, які утворюються для організації підготовки та проведення виборів Президента України, народних депутатів України, всеукраїнського референдуму. Комісія здійснює контроль за діяльністю

та консультативно-методичне забезпечення виборчих комісій, які утворюються для організації підготовки та проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад і сільських, селищних, міських голів і комісій з місцевих референдумів. Верховна Рада України призначає на посаду та припиняє повноваження членів Комісії за поданням Президента України. У поданні Президента України про призначення на посаду членів Комісії враховуються пропозиції депутатських фракцій і груп, утворених у поточному скликанні Верховної Ради України. До складу Комісії входять 15 членів Комісії. Із числа членів Комісії обираються Голова Комісії, два заступники Голови Комісії та секретар Комісії. Голова Комісії, заступники Голови Комісії, секретар Комісії, а також не менше п'яти інших членів Комісії повинні мати вищу юридичну освіту. Комісія працює на постійній основі. Член Комісії є державним службовцем⁵. Строк повноважень члена Комісії – 7 років.

До загальних повноважень ЦВК належать: забезпечення реалізації і захист виборчих прав громадян України та права на участь у референдумах; дотримання передбачених Конституцією та законами України принципів і засад виборчого процесу та процесу референдуму; здійснення контролю за додержанням вимог законодавства України про вибори і референдуми; забезпечення однакового застосування законодавства України про вибори і референдуми на всій території України; здійснення консультативно-методичного забезпечення діяльності виборчих комісій та комісій з референдумів, прийняття обов'язкових для використання в роботі виборчих комісій та комісій з референдумів роз'яснення і рекомендації з питань застосування законодавства України про вибори і референдуми; підготовку пропозицій щодо вдосконалення законів з питань проведення виборів і референдумів; звертається в разі необхідності до Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення Конституції України, законів України або окремих їхніх положень з питань, що стосуються організації підготовки та проведення виборів і референдумів в Україні; встановлює систему територіальної організації загальнодержавних виборів шляхом утворення територіальних виборчих округів і виборчих діляниць з особливостями, визначеними відповідним законом про вибори; є розпорядником Державного реєстру виборців, забезпечує його ведення та функціонування відповідно до закону; здійснює контроль за дотриманням політичними партіями, іншими суб'єктами виборчого процесу та процесу референдуму вимог законодавства про вибори і референдуми; забезпечує на виборах і референдумах акредитацію офіційних спостерігачів від іноземних держав і міжнародних організацій відповідно до закону, видає їм посвідчення; здійснює заходи щодо підвищення правової культури учасників виборчого процесу та референдумів; публікує інформацію про підготовку та проведення виборів і референдумів в Україні, матеріали про свою діяльність, а також інші матеріали, що стосуються виборчого та референдумного процесів.

За порушення здійснення діянь що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення КУпАП (глава 15-А)⁶. Зокрема, до суб'єктів публічної адміністрації, що забезпечують виборчий процес, можуть бути застосовані адміністративні санкції за порушення: порядку ведення Державного реєстру виборців, порядку подання відомостей про виборців до органів Державного реєстру виборців, виборчих комісій, порядку складання та подання списків виборців, списків громадян України, які мають право брати участь у референдумі, та використання таких списків (ст. 212-7); права громадя-

нина на ознайомлення з відомостями Державного реєстру виборців, зі списком виборців, списком громадян, які мають право брати участь у референдумі (ст. 212-8); замовлення або виготовлення виборчих бюлетенів понад встановлену кількість (ст. 212-16); ненадання копії виборчого протоколу (ст. 212-17).

Отже, правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють адміністративно-правове регулювання виборчих прав громадян складається із сукупності їхніх компетенцій, у першу чергу, ЦВК та адміністративної відповідальності державних службовців цих суб'єктів стосовно посягань на здійснення народного волевиявлення та встановленого порядку його забезпечення.

1. *Адміністративне право України*: Навч. пос.: У 2 т. / [Галунько В.В., Олефір В.І., Пихтін М.П. та ін.]; За заг. ред. В.В. Галунька. – Херсон: ХМТ, 2011. – С. 94-97. 2. Там само. – С. 110. 3. *Парламентський вимір європейської інтеграції* / Верховна Рада України Комітет з питань європейської інтеграції Інститут соціально-економічних стратегій. – К.: Нора-рінт, 2005. – С. 35. 4. *Закон України від 30 червня 2004 р. № 1932-IV «Про Центральну виборчу комісію»*: за станом на 1 січня 2012 р. // *Голос України*. – 2004. 5. *Закон України від 17 листопада 2011 р. № 4050-VI «Про державну службу»* // *Урядовий кур'єр*. – 2012. 6. *Кодекс України про адміністративні правопорушення*: Станом на 1 січня 2012 р. // *Відомості Верховної Ради УРСР*. – 1984. – № 51. – Ст. 1122.